

Za ptáky do světa

Sumatra - Here we come again

Opět přišel březen, a tak jsme se znovu vydali na Sumatru, tentokrát v sestavě herpetolog, ornitolog, botanik a servisní technik čerpadel jaderné elektrárny Temelín. Stejně tak jako před rokem jsme navštívili sopky Gunung Talang a Gunung Talaman (viz Ptáčí svět 1/2001) a navíc i několik dalších lokalit v severní části Sumatry.

Cestu jsme (po přesunu z Kuala Lumpur) začali v Bukittinggi, které leží nedaleko pod rovníkem. V těsném sousedství města se nachází kaňon Sianok nad kterým se tyčí silueta sopky Gunung Singgalang (2878 m n. m.). Nad kaňonem často přelétají jednotlivě či ve skupinkách holubi červenolící (*Macropygia ruficeps*), na větvi nad řekou protékající kaňonem sedí vedle sebe trojice ledňáček zelenohlavých (*Todiramphus chloris*) a ve vzduchu se prohánějí vlhy modroocasé (*Merops philippinus*). Při několikerém brodění řeky jsme vyplašili i našeho píska obecného (*Actitis hypoleucos*). Nejnápadnějším hlasem, který jsme zaznamenali, bylo volání několika samců kukačky duhové (*Cacomantis merulinus*). Vzhledem k pronikavosti donekonečna opakovaně volání této kukačky není divu, že se jí někdy říká "brain-fever bird" (brain-fever = zápal mozkových blan).

Další den jsme se přesunuli do Padangu na pobřeží Indického oceánu (cestou se projíždí nádhernou rezervací Lembah Anai). Z rybářské vesničky Air Manis jsme pak vyrazili na vahadlovém člunu na 43 km vzdálený ostrov Pagan. Na rozdíl od plochého severovýchodního pobřeží Sumatry se jihozápadní strana tohoto ostrova prudce zvedá z moře do výšky několika set metrů. Rozeklané kopce jsou pokryty hustou vegetací a pohled z perspektivy mořské hladiny je velice působivý. Obrázek dokresluje skákající ryba a několik orlů bělobříchých (*Haliaeetus leucogaster*), kteří jsou typickými obyvateli pobřežních oblastí jihovýchodní Asie. Po asi třech nebo čtyřech hodinách cesty jsme na ostrově. Jen pár metrů od pobřeží si staví na stromě hnízdo lasolet bělobříchý (*Artamus leucorhynchus*). Všude poletuje plno strdimilů hnědohrdých (*Anthreptes malacensis*) a mezi ostrovem Pagan a okolními ostrůvky lze často pozorovat přelétající holuby světlolící (*Ducula badii*) a krásně vybarvené holuby papouščí (*Treron vernans*). Největším překvapením však bylo setkání se zoborožcem *Anthracoseros albirostris* (někdy bývá slučován s druhem *A. coronatus*) - párek těchto nádherných ptáků jsem mohl pozorovat z pouhých 15 metrů díky tomu, že se prozradili svými prehistoricky znějícími skřeky. Cestou zpátky do Air Manis jsme se zastavili ještě na ostrůvku Sirandah, kde jsme kromě již zmíněných druhů zaznamenali i holuba dvoubarvého (*Ducula bicolor*).

Další cesta směřuje za naš starou známou sopkou Gunung Talang (2599 m n. m.). Setkáme se s vesničkami, u kterých jsme loni bydleli - poznávají nás a nemohou uvěřit svým očím. Kromě druhů, které jsme viděli před rokem (viz Ptáčí svět 1/2001) jsme pozorovali i endemického sundského lejska indigového (*Eumyias indigo*), vousáky zlaté (*Megalaima haemacephala delicata*), prinie žlutobříché (*Prinia flaviventris*), housenčíka sundského

(*Coracina larvata*), sojkovce zrcadlového (*Garrulax mitratus*), bulbula oranžovo-voškového (*Pycnonotus bimaculatus*) a krásné lejsky modrobílé (*Cyanoptila cyanomelana*). Permanentní zvukovou kulisou v nižších částech sopky pak bylo volání "tok-trrrrrr" vousáku *Megalaima oorti*. Velikým překvapením pro mě bylo pozorování kočky Temminckovi (*Catopuma temminckii*) s mládětem.

Také s další sopkou Gunung Talakmau (= G. Talaman; 2912 m n. m.) jsme se měli možnost seznámit během našeho loňského výletu. Tentokrát jsme však měli pokud jde o zajímavá pozorování mnohem větší štěstí. Hned první večer nade mnou ve vzdálenosti pouhé tři metry proletěli dva zoborožci chocholati (*Anorrhinus galeritus*). Z dravců jsme se mohli pokochat pestře vybarveným orlíkem rudoprsým (*Spilornis cheela*), orlem kaštanovým (*Hieraetus kienerii*) a orlem malajským (*Ictinaeta malayensis*). V krásně zachovalém lese, kterým jsme při výstupu procházeli, jsme pozorovali žluny suříkové (*Picus miniaceus*), skalníky sundské (*Myiophonus glaucinus*), ireny tyrkysové (*Irena puella*), lejska běloocasého (*Cyornis concretus*) a také bizarního vousáka červenočehého (*Psilopogon pyrolophus*) s mohutným chomáčem zářivě oranžových vibris nad zobákem. Kolem našeho základního tábora ve výšce asi 700 m n. m. pak byly běžné timálie žlutobříché (*Macronous galaris*) a především několik druhů bulbulů (*Pycnonotus goiavier*, *P. melanicterus*, *P. squamatus*, *P. aurigaster*). U nedalekého potoka jsem pak pozoroval dva vysněné drozdenčky menší (*Enicurus velatus*). Tento endemit Sumatry a Jávy se vyskytuje kolem horských potoků a ekologicky zastupuje našeho konipasa horského.

Po přesunu na sever k obrovskému kráterovému jezeru Danau Toba, které je největší v jihovýchodní Asii, jsme se vydali na sopku Gunung Pangulubao (2150 m n. m.). Tady jsem měl možnost se blíže seznámit s jedním z důvodů, proč je na Sumatře k vidění tak málo ptactva (rozdíl oproti evropským biotopům je nápadný už při jízdě autobusem - zatímco u nás kolem cesty nějaký ten opeřenec vždycky poletuje, není na Sumatře nic vyjímčného jet třeba i několik hodin a nevidět ani pírkou). V lesních biotopech je menší množství pozorovaných ptáků vysvětlitelné velkou nepřehledností husté zarostlého prostředí, ale jen do jisté míry - lesy ve střední Americe jsou husté neméně, ale ptáků tam uvidíte mnohonásobně více než v jihovýchodní Asii. U potoka jsem narazil na dvě uměle vyhloubené kaluže, nad kterými byly umístěny klacíky potřené jakousi lepkavou gumovitou hmotou. Ta svůj účel plnila přímo vzorně - sesbíral jsem celkem šest mrtvolek ptáků, kteří se přišli napít. Byli mezi nimi i nádherně lesklý modro-

*S holubem dvoubarvým (*Ducula bicolor*) lze setkat v pobřežních oblastech*

černě vybarvený sameček lejska velkého (*Niltava grandis*) vedle své méně extravagantně zbarvené samičky, dále timálie žlutobříchá a dokonce i pro Sumatru vzácný zimní host lejsky modrobílé, kterého jsem pozoroval také na Gunung Talangu. Vzápětí k tomuto pro drobné ptactvo neblahému místu přišli tři domorodci a svůj hubený úlovek sesbírali, aby si ho pak mohli osmahnout na ohni a polosyrový sníst. Za hodinu jsem se pak k čihadlu vrátil a domorodec, který mě předběhl jen o pár minut už v ruce svíral další dva nebo tři poloutopené ptáky. Lov drobného ptactva na jídlo však zdaleka není jediným faktorem, v důsledku kterého je v Indonézii ptactva pomálu. Masově se odchytávají ptáci pro chov do klecí, takže například v Sianok kaňonu "ptáky skoro nevidíte - všechny je tady vychytali", jak nás informoval jistý domorodec. Takovýto hromadný odchyt přinesl své plody - na ptáčí trhy v Indonézii se dnes musí ptáci dovážet z Číny. Není divu, že řadu místních druhů ptáků uvidíte spíše v kleci před domkem než ve volné přírodě.

Gunung Pangulubao je lehce přístupná sopka, kterou na vrcholu zdobí nádherný mechový les. Asi největším ornitologickým zážitkem bylo setkání se samcem zoborožce řasnatého (*Aceros undulatus*), který za hlasitého mávání křídél přistál na větvi asi 15 metrů od nás. Večer jsme pak během krkolomného sestupu po prudkém rozbahněném svahu na větvi asi tři metry nad zemí zahlédli siluety drobné sovičky. Protože už bylo šero, pokusil jsem se ji vyfotit. Kupodivu se to podařilo, takže z obrázku jsme poznali, že i na Gunung Pangulubao se vyskytuje výreček Brookův (*Otus brooki*).

Na závěr jsme se vydali na turisticky silně vyhledávanou a velice lehce přístupnou sopku Gunung Sibayak (2094 m n. m.) u Berastagi. Nad lesem postupně prolétli asi tři orlí malajští (*Spizaetus nanus*), v podrostu se pohybovalo množství drobných pěvců, například krejčířka žlutobříchá (*Orthotomus cuculatus*), lejsky Westermannův (*Ficedula westermanni*), sýkory koňadry a samozřejmě nezbytní holubi červenolící a vousáci *Megalaima oorti*. Pěknou tečkou za naším výletem pak byla rezervovaná scenerie kráteru sopky s mnoha vývěry sirných plynů.

Text a foto Tomáš Grym